

Göçmen Çocukların Eğitimde Yaşadıkları Güçlükler

Difficulties Faced By Immigrant Children In Education

ÖZET

Göç; bireyin, ailenin ve toplumun çeşitli nedenlerle bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim biriminden başka bir yerleşim birimine ya da bir yerden başka bir yere kalıcı ya da geçici olarak gitme olayı şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre göç, çeşitli nedenlerle insanların mekân değiştirme olayını gösteren coğrafik ve sosyal değişim sürecidir. Göç insanların hayatında köklü değişimlere neden olan en önemli toplumsal olayların başında gelmektedir. İnsanoğlu, tarih boyunca isteğe bağlı ya da zorunlu olarak göç etmek zorunda kalmıştır. Dünya genelinde göç çeşitliliği ve göç oranı her geçen gün artmaktadır. Bu nedenle yeryüzünde insan topluluklarının neredeyse tamamı zaman zaman göçe maruz kalmıştır ya da göç olgusuna tanıklık etmiştir. Göçün nedenlerini toplumsal ve bireysel olarak iki grupta incelemek mümkündür. Toplumsal nedenler arasında; siyasi durumlar, ekonomik güçlükler, politik değişiklikler, kültürel / sosyal bazı olaylar, doğal afetler bulunmaktadır. Sağlık problemleri, eğitim, işsizlik ya da daha iyi çalışma koşulları vb. durumlar ise bireysel nedenler olarak sıralanabilir. Göçler ulusal ya da uluslararası zorunlu ya da isteğe bağlı olarak gerçekleşebilir. Göç durumu yer değişikliği ile birlikte, sosyal, psikolojik, ekonomik, politik ve kültürel değişimi de getirmektedir. Bu durum, göç eden birey, aile ve toplumların yaşamını olumsuz etkilemekte, dinamiklerini bozmaktadır. Bu değişimler ailenin tüm bireylerini olduğu gibi eğitim almakta olan çocukları da etkilemektedir. Göçe maruz kalan ailelerin en büyük isteği çocuklarına iyi bir gelecek sağlamaktır. Ne yazık ki göçmen çocuklar göçün getirdiği çok boyutlu sorunlar ile mücadele ederken bir taraftan da eğitim yaşantılarını sürdürmeye çalışmaktadır. Birçoğu eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalırken bazıları ise eğitim sayesinde yaşama daha güçlü bir şekilde tutunmaya çalışmaktadır. Bu çalışma, göçmen çocukların eğitim hayatlarında yaşadıkları sosyal ve psikolojik güçlükleri incelemek amacıyla derleme türünde yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen Öğrenciler, Uyum Sorunları, Eğitim

ABSTRACT

Migration is defined as the temporary or permanent movement of individuals, families or society from one country to another country, from one settlement unit to another settlement unit or from one place to another place due to various reasons. According to another definition, migration is a geographic and social transformation process that indicates people changing places due to various reasons. Migration is one of the most important social events that cause a radical change in human life. Mankind has migrated voluntarily or compulsorily throughout history. Migration variety and migration rate have increased day by day worldwide. So, almost all human communities have suffered from migration concept from time to time. The reasons for migration could be examined by dividing into two groups social and individual. Among social reasons; there are political situations, economic difficulties, political changes, some cultural/social events, and natural disasters. Health problems, education, unemployment or better working conditions etc. are individual reasons. Migrations might be national, international or voluntary. Migration might cause not only dislocation but also social, psychological, economic, political and cultural changes. This situation might affect the lives of migrating individuals, families and society negatively, deteriorating dynamics. These changes might affect not only all family members but also children who receive education. The most important request of families who suffer from migration is to provide a better future for their children. Unfortunately, immigrant children challenge with multidimensional problems caused by migration and try also to receive their education. The majority has interrupted their education but some have strongly held on to life thanks to their education. This study was performed as a review to examine the social and psychological difficulties of immigrant children during their educational lives.

Keywords: Migration, Immigrant Children, Compliance Issues, Education

GİRİŞ

Göç; bireyin, ailenin ya da toplumun siyasal, ekonomik, sağlık problemleri gibi farklı toplumsal nedenlerle ulusal ya da uluslararası zorunlu ya da isteğe bağlı olarak coğrafi mekan değişimi, bir yerden başka bir yere gitme olayı şeklinde tanımlanmaktadır. Her büyük toplumsal değişim gibi göç hareketi de bizleri yeni kavramlarla (göçmen, mülteci, sığınmacı vb.) tanıştırmaktadır (1-4).

Geniş açıdan bakıldığında göçün” sadece yaşanan coğrafi mekanın değişimi değil, aynı zamanda sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal, kültürel ve ruhsal değişimlerin yaşandığı geniş çaplı insan hareketi olduğu dikkat çekmektedir (4-6). Göç şekli, göçün kapsamını ve etkilerini gösteren en önemli göstergedir. Bu durum,

Murat Öntürk¹
Esra Demir Öztürk²
Hatice Öntürk Akyüz³

How to Cite This Article

Öntürk, M., Öztürk, E. D. & Akyüz, H. Ö. (2023). “Göçmen Çocukların Eğitimde Yaşadıkları Güçlükler”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(68): 2799-2804. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.67969>

Arrival: 27 November 2022
Published: 28 February 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Müdür Yrd., Zeve İlkokulu, MEB, Van, Türkiye

² Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi ABD. Muş, Türkiye

³ Dr. Öğr. Üyesi., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bitlis, Türkiye

kırsaldan kent ve metropollere göç, şehirlerarası göç, uluslararası göç yada iç ve dış göç şeklinde sınıflandırmaları gündeme getirmektedir. (5,6). Petersen, nedenleri bakımından dört değişik tipte göçten bahsetmektedir. Bunlar; ilkel, zoraki, zorlayıcı ve serbest göçlerdir. Göç aslında, geniş çaplı kriz ve travma tablosu olarak kabul edilmelidir. Tüm bu olumsuzluklar sonucu, bireylerin stres ve anksiyete düzeyleri artmakta, sağlıkla ilgili bazı problemler başlamakta, mevcut sağlık durumları kötüleşmektedir (7). Ekonomik, sosyal ve kültürel problemlerle başa çıkma çabası, sağlık hizmetlerine erişim zorluğu göçmen bireyleri bedensel ve ruhsal sağlıklarına yeterince özen göstermelerini engellemekte, yaşam kalitelerini düşürmektedir. Bu durum göçmen bireylerin yaşam önceliklerini de değiştirmektedir (8). Göçü deneyimleyen birey ve aileler, yerleştikleri topluma uyum sağlama ve yaşamlarına giren yeni problemlerle başa çıkma çabası içindeyken, göç ettikleri yeni toplumlarda da farklı sıkıntılara yol açmaktadırlar. Özellikle kontrolsüz nüfus artışı, sağlıksız barınma koşulları, beslenme ve alt yapı sorunları, hizmetlerde meydana gelen aksaklıklar, çevre sorunları, politik ve ekonomik sıkıntılar ise göç alan toplumların yaşadığı bazı sorunlardandır (5,6).

Göçün temel nedeni daha iyi yaşam koşulları elde edebilme umududur. Ancak çoğunlukla göç; bireyin ve ailenin yaşam koşullarını ağırlaştırmakta, geride kalan zorlukların yerini hızlıca yeni zorluklar almaktadır. Daha iyi bir yaşam umuduyla gerçekleşen bu zorlu toplumsal hareket bireyi ve aileyi köklerinden koparmakta, yaşamlarında kalıcı izler bırakmaktadır (7-9). İnsan yaşamında meydana gelen bu köklü değişime uyum süreci birçok birey için uzun sürmekle birlikte değer ve kültür kayıplarına yol açmaktadır. Tüm bu değişimler insan sağlığını olumsuz etkilemekte ve çeşitli ruh sağlığı problemlerine neden olmaktadır. Ayrıca göçün etkileri; yaş, eğitim durumu, cinsiyet, göç şekli, göç mesafesi, ekonomik durum, kişilik özellikleri, göç nedeni, yaşanan travmanın düzeyini etkilemektedir (10,12-14). Göçe maruz kalmış bireylerde sıklıkla yalnızlık, depresyon, kederlenme, anksiyete, saldırganlık, çeşitli sosyal uyum problemleri, sigara ve alkole başlama, eğitimsizlik, eğitimi yarıda bırakma ya da hiç başlayamama ve eğitimde uyum problemleri görülmektedir (13).

Göç olgusunda ortaya çıkan problemleri tek taraflı ya da sadece göçmenlerin yaşadıkları ile sınırlamak yanlış olur. Göçle gelen problemler hem göçmenleri ve hem de göç alan toplumları etkilemektedir. Göç alan bölgelerde artan nüfus oranı, gelen yabancı kültürle beraber yaşama zorunluluğu, nüfus yapısında meydana gelen değişimler ve suç işleme oranındaki artış, ekonomik kaynakların daha fazla birey tarafından kullanılması, hastane, okul, ticaret alanlarının ortak kullanımından kaynaklanan yoğunluk, artan konut talebi göç alan toplumların yakındıkları temel problemleri olarak gözlenmektedir.

Göçmen Çocukların Eğitim Durumları

Göç ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, çoğunlukla göçmenlerin barınma, beslenme, ekonomik güçlükler, yoksulluk, ruhsal problemler ve kültürel çatışmalar alanında yapıldığı, göçmen çocukların eğitimde yaşadıkları güçlüklerle dönük çalışmaların sınırlı sayıda olduğu dikkat çekmektedir. Eğitime dönük çalışmalarda ise daha çok öğretmen ve bina yetersizliği, okulların ekonomik durumu ve göçmen ailelerin çocuklarına eğitim imkanı bulma durumu ile sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmalarda, eğitim sistemi, eğitim müfredatları, yeni eğitim yaklaşımlarına ilişkin çok sayıda çalışmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir. Çalışma bu yönüyle alana katkı sunacağı düşünülmektedir (15,16).

Toplumlar geleceğini çocuk ve genç nüfuslarına bağlar. Bu bağlamda, tüm dünyada göç, savaş, doğal afet, salgın hastalık gibi durumlarda çocuklar öncelikli gruplar arasında yer almaktadır. Çocuk nüfusunun yoğunlukta olduğu ülkelerde çocukların sağlıklı bir şekilde büyüüp gelişmeleri, hastalıklardan korunmaları ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarının sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi önem arz etmektedir (17-19). Son yıllarda yaşanan göç olayları ve çocuk nüfusun yaşadığı olumsuzluklar dünya gündeminde önemli bir yere sahiptir. Okul çağı çocukların en önemli yaşam alanı olan okul ortamları eğitimin temel unsurlarından biridir. Okul ortamları eğitimin yanı sıra çocukların aileden sonra sosyalleştiği ilk ortamlardır. Ne yazık ki çocukların temel hakkı olan eğitim için yapılandırılmış okullar zaman zaman göçmen çocuklar için istenmeyen ortamlar haline gelebilmektedir. Yapılan göçlere baktığımızda çocukların önemli bir orana sahip olduğunu görmekteyiz. Örneğin Suriye göçmenleri üzerine yapılan bir araştırmada göç nüfusunun üçte birini göçmen çocukların oluşturduğu bildirilmektedir (18). Göç çocukları eğitimleri süresince çok sayıda problemle karşılaşmakta ve bazen bu sorunlara yenik düşerek eğitimlerini yarıda kesmek zorunda kalmaktadır (16,17,-19, 20). Göçe maruz kalan çocukların eğitim alırken karşılaştıkları temel sorunlar şunlardır.

- ✓ Eğitim alanlarında karşılaştıkları farklı muameleler,
- ✓ Eğitimcilerin olumsuz yaklaşımları,
- ✓ Sosyal dışlanma,
- ✓ Adaletsiz yaklaşımlar,

- ✓ Akranları tarafından etiketlenme,
- ✓ Olumsuz arkadaş ve eğitimci ilişkileri,
- ✓ Sosyal ve kültürel etkinliklere katılmama,
- ✓ Barınma ve ikamet sorunlarının getirdiği zorluklar
- ✓ Dil ve iletişim problemleri,
- ✓ Anlama ve odaklanma güçlüğü,
- ✓ Şiddet, bilinçsizce çeşitli suçlara karışma,
- ✓ Eğitim alamama,
- ✓ Alt sınıf insan muamelesi,
- ✓ Ucuz işlerde çalışmak zorunda kalma,
- ✓ Yoksulluk,
- ✓ Kendini güvende hissetmeme,
- ✓ Aitlik duygusunun olmama,
- ✓ Değersizlik duygusu,
- ✓ Kültürel değişimler,
- ✓ Sosyal uyum problemleri ve sosyal izolasyon,
- ✓ Geçmişe duyulan özlem,
- ✓ Din ve kültürel ayrımcılığa maruz kalma gelmektedir.

Türkiye, uzun yıllardır göçe maruz kalmış ülkeler arasındadır. Yıllarca iç göçe maruz kalmış ülkemizin bu konudaki mücadelesi uzun ve zorlu olmuştur. Bölgeler arası nüfus, kültür, politik ve ekonomik birçok değişimin etkileri altında kalan ülkemiz demografik yeni yapının getirdiği gelir dağılımı, eğitim, fırsat eşitliği, büyük şehirlerde yığılma, çarpık kentleşme vb. durumlar başta olmak üzere olumsuz etkilerini azaltma mücadelesi vermiştir (19,20). Etkileri dış göçler kadar ağır olmasa da, göçmen halk için göç ettikleri yeni yerlerin kültürüne, yapısına ve koşullarına uyum sağlamak yıllarca süren bir mücadele ile mümkün olmuştur. Türkiye daha iç göç mücadelesini tamamlamadan komşu ülkelerden gelen halkların sığınağı olmuştur. Coğrafi konumu gereği ülkemizde son yıllarda göç nüfusu ve çeşitliliği artmıştır. Göçün beraberinde getirdiği karmaşık sorunlar dünya gündemine oturmuştur.

Alanyazın incelendiğinde konuya ilişkin çalışmaların son on yıllık süreçte artış gösterdiği gözlenmektedir. Çalışmaların ortak vurgusu ise, göçmen çocukların gittikleri okullarda çok fazla soruna neden olduğu yönündedir. Göç hiç şüphesiz tüm alanlarda sorunlara neden olduğu gibi eğitim sistemini de derinden etkilemektedir. Göçmen çocukların yaşadığı sorunların yanı sıra okul yöneticileri, öğretmenler ve göçmen çocuklarla aynı sınıfta eğitim alan öteki çocukların da farklı sıkıntılar yaşadığı bilinmektedir. Bir taraftan göçmen çocukların durumlarına üzülürken öte yandan bozulan eğitim düzenleri zaman zaman motivasyonlarını düşürmektedir. Bu sorunların bir kısmı göçmen öğrencilerden, bir kısmı yönetici, öğretmen ve öğrencilerden kaynaklanırken bir kısmı ise eğitim sistemi ve sosyal / kültürel farklılıklardan kaynaklanmaktadır (13,17,7). Göçmen çocukların sorunları okula kayıt ve kabul aşamasında başlamaktadır. Uzun süren prosedürler, ailelerin istenen evrakları bulmakta yaşadıkları sorunlar, okula kabul edilmeme, dil ve iletişim sıkıntıları ve zorlu kayıt süreçleri bu sorunlardan bazılarıdır. Kayıt Okula kayıt sonrası ise, okulların mekân yetersizliği, planlamanın doğru yapılmaması, öğrenci sayısının fazlalığı, öğretmen ve fiziki şartların yetersizliği, sınıfların kalabalık olması gibi durumlar önem arz etmektedir. Çalışmalar, göçmen çocukların kendi akranlarıyla birlikte devlet okullarında karma eğitime tabi tutulmalarının bazı olumsuz durumlara neden olduğunu göstermektedir (22).

Sakız (2016) okul kültürleri, bütünlük eğitim, göçmen çocukların okul durumları kavramları çerçevesinde yaptığı çalışmada; öğrencilerin okullarda uyum güçlüğü, dil ve iletişim problemi, kültür sorunu gibi olumsuzluklar yaşadıklarını bildirmiş, çözüm önerisi olarak yeni eğitim yaklaşımları geliştirilmesi gerekliliğine vurgu yapılmıştır (20). Aynı çalışmada göçmen çocukların okul düzenini etkilediği, iş yükünü artırdığı, uyum sorunu yaşadıkları için yeterli performans gösteremedikleri ve bu yüzden okulların başarısını düşürdükleri şeklinde yaklaşımlar da ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, Ersoy ve Turan (2019) yaptıkları çalışmada; göçmen öğrencilerin arkadaşları tarafından dışlandığı, onur kırıcı ve incitici davranışlara maruz

kaldıkları bildirilmektedir (20). Çalışmada bu yaklaşımların bazen fiziksel bazen de sözel şiddete kadar gittiği ifade edilmektedir. Şimşek ve Şahin 2012'de yaptıkları çalışmada; okul sınırlarında deneyimlenen şiddet, hakaret ve zorbalık durumunda göçmen öğrencilerin mücadele etmekte zorlandıkları ve okulu bırakmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir (22). Bir başka çalışmada (Topsakal, vd., 2013) Van'a zorunlu olarak göç eden ailelerin çocuklarının yaşadıkları ruhsal sorunları ve eğitime yansımalarını incelemek amacıyla, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinin incelendiği bir çalışmada, göçmen çocukların eğitime uyum problemi yaşadıkları, zaman zaman ailelerinden uzaklaştıkları, ayrıca, öğrenme güçlüğü, arkadaş edinememe, iletişim sıkıntısı, beslenme, devamsızlık, etkinliklere katılmama gibi sorunlar yaşadıkları bildirilmiştir (23). Kaştan 2015'te yaptığı çalışmada göçün ve mekan değişiminin çocukların eğitimini olumsuz etkilediğini göstermiştir (24). Eskişehir ilinde yaşayan göçmen öğrenciler üzerine yapılan bir başka araştırmada, eğitim hayatlarında dil ve iletişim problemleri, okul kültürüne uyum, göçmen olmanın getirdiği olumsuzlukların eğitime yansıdığı ile ilgili çok sayıda güçlük karşılaştıkları bildirilmiştir (16).

Suriye göçmenleri üzerine yapılan bir başka çalışmada, okulöncesi çocukların eğitim durumlarının incelemiş ve Suriye göçmeni okulöncesi çağı çocukların uyum güçlüğü yaşadıkları, çoğunlukla desteğe ihtiyaçları olduğunu ortaya koymuştur. Göçmen çocukların yaşadığı bu sıkıntılar çeteleşme, gruplaşma, sigaraya başlama, madde kullanımı ve alkol gibi zararlı alışkanlıklarla erken yaşta tanışmaları gündeme gelmektedir (25). Takır ve Özerem (2020) yaptıkları çalışmada; farklı kültürlerin bulunduğu eğitim ortamlarında göçmen çocukların yaşadıkları sorunlara dikkat çektikleri çalışmalarında benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmada, göçmen öğrencilerin eğitim ortamlarında yaşadıkları iletişim, kültür çatışması, akademik başarısızlık, davranış bozukluğu sorunları yaşadıkları bildirilmiştir. Çalışmada ayrıca kendi kültürlerini kaybetme korkusu, güven duygularının azalması, sosyal ve kültürel çatışmaların getirdiği ruhsal sorunlar göçmen çocuklarda öğrenme güçlüğü, okula uyumsuzluk, göç ettiği toplumdaki uzaklaşma ve sosyal yalnızlığa neden olduğu görülmektedir (26).

Uyum probleminin önemli bir diğer nedeni ise yerli velilerin, göçmen öğrencilerin gelmesi ile ortaya çıkan karmaşa, sınıfların kalabalıklaşması, yönetsel güçlükler nedeniyle çocuklarının başarı ve motivasyonlarının düşeceği endişe ile sergiledikleri ayırıcı tutumları gösterilebilir. Okul ve ev arasında farklı kültürlerin hâkim olduğu bir ortamda ortak yol bulmaya çalışan çocukların zaman zaman kimlik bunalımı yaşadıkları görülmektedir (26).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde göçmen sayısı son yıllarda özellikle orta doğuda yaşanan siyasal ve ekonomik krizler sonucu önemli düzeyde artış göstermiştir. Bu yüzden ülkemizde ve dünyada sığınmacı sorunu her zamankinden daha çok dikkat çekmeye başlamıştır. Dünyanın neresinde olursa olsun sığınmacıların büyük bir kısmı eğitim çağındaki çocuklardan oluşmaktadır. Göçler tarih boyunca var olmuştur ve var olmaya devam edecektir. Bu yüzden her anlamda kalıcı politikalar üretilmesi önem arz etmektedir.

Göç hareketi karmaşık ve çok boyutlu sorunları beraberinde getirmektedir. Çocuk eğitimini ve çocukların ruh sağlığını etkileyen faktörlerin, geniş bir sosyokültürel ve ekonomik çerçevede değerlendirilmesi gerekmektedir. Öncelikle göçmen çocukların, yardıma muhtaç, acınacak, başarısız, beceriksiz çocuklar olmadığı yaşadıkları değişimden dolayı bu durumda oldukları bilinci hâkim olmalıdır. Barınma, beslenme, çatışma, çarpık kentleşme, sağlık imkânlarına erişememe durumlarının neden olduğu sosyal ve ekonomik sorunların çözülmesi, göçün eğitim sistemi üzerine olan olumsuzluklarını önemli ölçüde azaltacaktır. Ayrıca; okulların kapasiteleri, sınıflardaki öğrenci yoğunluğu ve öğretmen yetersizliği sorunun önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Göçmen öğrencilere doğru yaklaşım ve etkili öğrenim için en önemli unsur çocukların doğru tanılanmasıdır. Öğrencilerin göç öncesi yaşamları, göç nedenleri, göç öncesi eğitim olanakları, eğitim seviyeleri, eğitimden ne kadar süre yoksun kaldıklarının ve şu anki yaşam koşullarının bilinmesi çözüm için önemlidir.

Öğretmenlere ve okul yöneticilerine sadece etkili öğretim faaliyetleri değil, göçmen çocuklara yaklaşım, bir arada yaşayabilme, kültürel çeşitlilik, göçmen çocukları anlama ve doğru yaklaşım konularında destek eğitimler verilmelidir.

Ancak en büyük sorun dil farklılığından kaynaklanan yetersiz iletişimdir. Göçmenlerin hem okul çağındaki çocuklar hem de göç ettikleri ülkelerde doğan çocuklar için kısa süreli ve geçici çözümler yerine doğru ve kalıcı politikalar ile öğrenim görmelerinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca çocuk dil öğrenmiş olsa bile evde farklı bir dil ile konuşulması çocuğun dil gelişimini olumsuz etkilemektedir. Aynı şekilde göç edilen topraklarda dünyaya gelen çocuklar aile içi ve aile dışı farklı diller öğrenmek durumunda kalmaktadır. Bu nedenle, dil öğretiminin geniş çerçevede yapılması ve tüm çocukları kapsaması önemlidir.

Göçmen çocukların eğitim durumu aslında multidisipliner bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu durum otoriteleri yeni çözüm yolları üretme, farklı eğitim modelleri geliştirme, mevcut müfredatları iyileştirmeye dönük çözümler bulmaya yönlendirmiştir. Bazı otoriteler, bu çocukların farklı okullarda ayrı bir eğitime tabi tutulmalarını önerirken, bazıları bütünleşik eğitim modelinin daha faydalı olacağı yönünde görüş bildirmektedirler. Ancak göçmen çocukların karma eğitim yoluyla kendilerini daha iyi geliştirebilecekleri, daha hızlı ve etkili öğrenebilecekleri, devlet okullarındaki kalite ve standartların onların öğrenmelerine ayrıca katkı sunacağı bir gerçektir. Göçmen çocukların dışlanma nedenleri arasında öz bakım ve hijyen eksikliği önemlidir. Bu durum yerli ve göçmen çocuklar arasındaki mesafeyi arttırmaktadır. Bu yüzden göçmen öğrencilere ve ailelerine özbakım, hijyen, sağlık ve kültürel farklılıklara dönük toplu eğitim sorunu önemli ölçüde çözecektir.

Her ne kadar daha çok olumsuz yönleri sürekli gündem olsa da yaşananlar her iki taraf için de farklı deneyimler ve kazanımlar sağlamaktadır. Okullarda yaşanan bu çeşitliliğin doğru bir yaklaşım ile öğrenme durumlarını artırıcı role sahip olduğu söylenebilir. Olumlu bir okul yaklaşımı, kolaylaştırıcı, bilinçli ve ihtiyaca göre düzenlenen eğitim programları yoluyla okul başarısını ve motivasyonunu koruyarak sürdürülebilir duruma dönüştürebilir. Bu çeşitlilik ayrıca, eğitim kurumlarının kendilerini gözden geçirme, yenileme, bu farklılığı tüm öğrenciler açısından avantajlı duruma getirebilir.

Bu bağlamda eğitimde,

Etkili rehberlik hizmetleri,

Sosyal kolaylaştırıcılar,

Kaynaştırıcı sosyal ve kültürel etkinlikler,

Ailelerin eğitim konusunda bilinçlendirilmesi,

Yerli ve göçmen velilere dönük bilgilendirme toplantıları yapılması,

Göçmen öğrencilerin, bilgi, beceri ve düzeylerine uygun müfredatlar geliştirilmesi,

Göçmen öğrencileri de kapsayacak programlar geliştirilmesi,

Destek dil kurslarının düzenlenmesi,

Hijyen ve temizlik eğitimleri verilmesi,

Etkili yönetsel tutum sergilenmesi önerilebilir.

Göçmen çocuklara özgü izlemlerin yapılması

Sürdürülebilir eğitim politikaları oluşturulması

Yerli öğrenci ve velilerin farkındalığını artırmak amacıyla bilgilendirmelerin yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ. ve Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1):37-75

Tuzcu A, Ilgaz A. Göçün Kadın Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 2015; 7(1):56-67.

Polat G. İç göçün çocuk ruh sağlığına etkisi ve sosyal hizmet müdahalesi. *Journal of Society & Social Work*, 2017;1;18(1)

Norredam M. Migration and health: Exploring the role of migrant status through register-based studies. *Danish Medical Journal*, 2015; 62(4); 1–31.

He, Y., Bettez, S.C.& Levin, B.B. (2015). Imagined Community Of Education: Voices From Refugees And Immigrants. *Urban Education*, 1-29.

Akinci, B. Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 58-83.

Akpınar, E. (2016). Donetsk'ten Erzincan'a: Ahıska sürgünlerinin son göçü. A. Özçağlar ve diğerleri (Ed.), *TUCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu* (s.327-343) içinde. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20 (5), 292–303.

- Esendemir, Ş. (2016). Türkiye’de Yerinde Yaşlanma ve Mekan Gerontolojisinin Temel Parametreleri. *Sosyoloji Dergisi*, 36 (1), 13-31
- Hoof, J., Kazak, JK., Perek-Białas, JM. and Peek,STM. (2018). The Challenges of Urban Ageing: Making Cities Age-Friendly in Europe. *Intrnational Journal of Environmental Research Public Health*, 15 (11): 2473.
- İşigüzel, B. ve Baldık, Y. (2019). Göçmen Toplulukların Eğitim Sistemine Katılımı Sürecinde Uygulanan Eğitim ve Dil Politikalarının İncelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 487-503.
- İmamoğlu, V. (2015). İleri Yaşlardaki Türklerin Yaşam Çevreleri ve Daha İyi Bir Yaşam İçin Öneriler. *Journal of the Faculty of Architecture*, 32(1), 105-119.
- Köroğlu, CZ. ve Köroğlu, MA. (2015). Mekanın Dönüşümü ve Yaşlılık Üzerine: Kentleşme ve Yaşlılık Olgusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 41(8), 812- 821.
- Avcı, YE., Koçoğlu, E. ve Ekici, Ö. (2013). Göçün eğitim ve eğitim yönetimine etkisine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri (Diyarbakır örneği). *International Journal of Social Science (JASS)*, 6 (2), 91-105.
- Duruel, M. (2016). Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorunu. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(5), 1399-1414.
- Tosun, A., Yorulmaz, A., Tekin, İ., Yıldız, K. (2018). Mülteci Öğrencilerin Eğitim Sorunları Eğitim ve Din Eğitiminden Beklentileri Eskişehir Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , Cilt:19, Sayı:1, 107-133
- Aslan, Ş., Ulutaş, DA. (2018). Göç Araştırmaları Dergisi. Sağlık Açısından Göç ve Yaşlılık 4 (1): 10 – 29.
- Özmete, E., ve Dinç, B. (2020). Yaşlıların “Göç Ve Yerinde Yaşlanma” Bağlamında Kentsel Dönüşüm İle İlgili Değerlendirmeleri Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 20 (46):197-232.
- Güllüpinar, F. (2016). Almanya’da Göçmen Politikaları ve Türkiyeli Göçmenlerin Trajedisi: Yurttaşlık, Haklar ve Eşitsizlikler Üzerine, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1),
- Günkör, C. & Özdemir, M.Ç. (2017). Sosyal Sermaye ve Eğitim İlişkisi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl 15, Sayı 1. 70-90.
- Sakız, H. (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme önerisi. *Göç Dergisi*, cilt: 3, (1); 65 – 81.
- Ersoy, A.F., Turan, N. (2019). Sığınmacı ve Göçmen Öğrencilerde Sosyal Dışlanma ve Çeteleşme. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi Third Sector Social Economic*, 54(2); 828-840
- Topsakal, C., Meray, Z. ve Keçe, M. (2013). Göçle Gelen Ailelerin Çocuklarının Eğitim Öğrenim Hakkı ve Sorunları Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6 (27): 546-560.
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye’de Göç Yaşamış Çocukların Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Problemler, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2/4, 216-229.
- Yavuz, S. (2013),“Göç, Entegrasyon ve Din: Avrupa’da Yaşayan Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6; (26), 610-622.
- Şimşek, H. ve Şahin, S. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Okulu Bırakma Eğilimi ve Nedenleri (Şanlıurfa İli Örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 41-72.
- Takır, AA., Özerem, A. (2020). Farklı Kültürlerin Bulunduğu Bir Okul Ortamında Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunların Çok kültürlülük Bağlamında İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28 (1).